herpy

WARANY

Short-tailed Pygmy Monitor

Varanus brevicauda

Varanus brevicauda to jeden z najmniejszych waranów na świecie: brązowawy, naziemny i dzienny mieszkaniec pustyń wnętrza Australii, który osiąga zaledwie 20-25 cm długości i żyje w norach pod kępami trawy spinifex. Jest rzadko utrzymywany i rozmnażany, a duża część wiedzy o jego pielęgnacji musi być zapożyczona od krewniaków, dlatego gatunek jest przeznaczony wyłącznie dla doświadczonych hodowców, gotowych szukać własnych rozwiązań.

Rodzina: Varanidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**20-25 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**8-20 g**
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Pustynia i półpustynia**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**80 × 40 × 50 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**28-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**38-45 °C**
Temperatura w nocy	**18-20 °C**
Wilgotność	**30-50%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**10-22 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-5 jaj**
Zniesienia w roku	**1-3**
Inkubacja	**70-100 dni** przy 29-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Varanus brevicauda należy do podrodzaju *Odatria*, czyli małych australijskich waranów, i jest drugim najmniejszym waranem na świecie po *Varanus sparnus*. Ma wydłużone ciało i krótkie kończyny, a ogon jest krótki, mniej więcej tak długi jak tułów, o czym mówi również nazwa gatunkowa: *brevicauda* znaczy "krótki ogon". U nasady ogon jest okrągły i muskularny, a bliżej końca bardziej trójkątny. Ubarwienie jest brązowe do rdzawobrązowego, często z wyraźnym czarnym siatkowanym wzorem na grzbiecie i kończynach oraz jaśniejszymi plamami na tułowiu, a głowa jest bardziej szarawa. Samic i samców nie da się odróżnić po wyglądzie. Gatunek opisano w 1898 roku na podstawie zwierząt znad rzeki Sherlock w Australii Zachodniej.

Dorosły waran ma zwykle 20-25 cm długości łącznie z ogonem i waży 8-20 g. Długość od pyska do kloaki dochodzi do 13 cm. Najmniejszy dojrzały płciowo samiec w naturze miał 8 cm od pyska do kloaki, a najmniejsza samica z jajami w ciele 9 cm. Młode mają 4-5 cm od pyska do kloaki i ważą 1-3 g po wykluciu. Mimo rozmiarów gatunek zachowuje się jak

prawdziwy waran: syczy, rozdyma gardło i rzuca się na zagrożenie.

Mały rozmiar nie sprawia, że gatunek jest łatwy w utrzymaniu. Jest rzadko utrzymywany i rozmnażany, a Australia nie zezwala na komercyjny eksport żywych zwierząt. Poza nielicznymi informacjami o rozmnażaniu w niewoli pielęgnacja opiera się więc na blisko spokrewnionym *Varanus gilleni* oraz na życiu gatunku w naturze. Długość życia również nie jest udokumentowana; 5-10 lat to szacunek. Trzeba to traktować jako projekt dla doświadczonego hodowcy, który sam będzie musiał zdobywać wiedzę.

Występowanie i środowisko

Varanus brevicauda występuje na dużych obszarach suchego wnętrza Australii. Zasięg biegnie od wybrzeża w Australii Zachodniej przez Terytorium Północne i północno-zachodnią część Australii Południowej po zachodni Queensland. Miejscem typowym jest Sherlock River koło Nickol Bay w Australii Zachodniej.

Zasięg jest duży, ale gatunek prawie nigdy nie jest widywany na powierzchni gruntu. Większość zwierząt znaleziono w pułapkach lub przy odkopywaniu nor, dlatego liczebność populacji może być trudna do oszacowania. Gatunek nie jest uznawany za zagrożony, ale w Australii Południowej figuruje jako rzadki.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Varanus brevicauda żyje na suchych terenach o piaszczystym lub żwirowym, twardym gruncie i gęstych kępach trawy spinifex. Kopie korytarze w zbitej, piaszczystej glinie i żwirze, a na powierzchni jest aktywny tylko rzadko. Samica kopie norę na jaja. Wiele zwierząt może żyć blisko siebie na niewielkim obszarze, chociaż każde żyje osobno.

Klimat jest gorący i suchy, z dużymi różnicami między dniem a nocą i długimi okresami suszy. W suchych latach, gdy pokarmu jest mało, gatunek w ogóle się nie rozmnaża. Aktywne zwierzę ma temperaturę ciała około 35 °C, czyli ok. 10 °C powyżej temperatury powietrza, ponieważ ogrzewa się w kępach trawy i przy wejściu do nory. Poluje zarówno aktywnie, jak i z zasadzki.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 80 × 40 × 50 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest lepsze. Wymiary wynikają z praktycznej zasady dla waranów naziemnych (długość równa 5-krotności długości od pyska do kloaki, a szerokość i wysokość 2-krotności) z dodatkowym miejscem na głęboką warstwę piasku i niewielkim zapasem, ponieważ zwierzę jest aktywnym łowcą. Młode mogą zacząć w mniejszym pojemniku z tymi samymi elementami.

Najważniejsze jest podłoże. Gatunek kopie i potrzebuje warstwy piasku o grubości około 25 cm. Użyj suchego, niepylącego piasku wymieszanego z niewielką ilością ziemi, aby korytarze się nie zawalały, a część podłoża zostaw nieco wilgotniejszą. Zrób kryjówki z płaskich kamieni i kory korkowej, pod którymi zwierzę może kopać, i częściowo przykryj je kępami suchej trawy przypominającymi spinifex. Gałęzie do wspinaczki nie są potrzebne. Pod źródłem ciepła połóż stabilny kamień lub kawałek kory jako miejsce do wygrzewania.

Terrarium musi mieć bezpieczne drzwiczki i dobrą wentylację. Wszystkie źródła ciepła muszą być umieszczone tak, aby zwierzę nie mogło ich dotknąć, albo osłonięte siatką. Terrarium musi być całkowicie szczelne, ponieważ tak małe zwierzęta potrafią przecisnąć się przez bardzo wąskie szczeliny.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

TEMPERATURA

Gatunek jest aktywny w dzień i ciepłolubny. W pozostałej części terrarium utrzymuj 28-30 °C w dzień, a miejsce do wygrzewania powinno osiągać 38-45 °C, mierzone jako temperatura powierzchni termometrem na podczerwień. Potrzebny jest duży gradient temperatury, aby zwierzę samo mogło wybierać między cieplejszymi i chłodniejszymi miejscami, z chłodną strefą w piasku.

W nocy wyłącz ogrzewanie; temperatura może spaść do 18-20 °C. Użyj spota z reflektorem na jednym końcu oraz termostatu. W naturze gatunek ma okres spoczynku zimowego. Obniż temperaturę dodatkowo o 8-10 °C na kilka miesięcy zimą, tak jak w przypadku *V. gilleni*.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Varanus brevicauda pochodzi z suchych terenów i wymaga niskiej wilgotności powietrza, 30-50 %. Utrzymuj podłoże suche na wierzchu, ale zostaw jeden głęboki kąt lekko wilgotny, aby zwierzę mogło w razie potrzeby zakopać się w wilgotniejszym podłożu. Pleśń w podłożu jest oznaką zbyt dużej wilgotności.

Postaw w terrarium niską, stabilną miskę ze świeżą wodą i zmieniaj ją codziennie. Miska musi być na tyle płytka, aby młode bez problemu mogło z niej wyjść.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Varanus brevicauda jest aktywny w dzień i żyje na otwartym terenie w silnym świetle słonecznym. Gatunek się wygrzewa i potrzebuje UVB odpowiadającego strefie 3 w skali Fergusona, jak inne dzienne warany wygrzewające się na słońcu.

Zamontuj świetlówkę T5 nad jedną stroną terrarium, aby zwierzę mogło wybierać między światłem UV a cieniem, i zapewnij dużo kryjówek pod piaskiem i kamieniami, żeby mogło się wycofać. Włączaj światło na 12 godzin dziennie latem i 10 godzin zimą, a w nocy wyłączaj wszystko.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

W naturze *Varanus brevicauda* żywi się owadami, pająkami, skorpionami, skolopendrami i innymi bezkręgowcami, a także zjada małe jaszczurki, takie jak scynki i gekony, jaja gadów oraz od czasu do czasu żaby i małe węże. Zdobycz może ważyć nawet do jednej szóstej masy samego warana. W terrarium podstawą diety powinny być małe owady karmowe: świerszcze, małe szarańczaki, karaczany, larwy mącznika i barciaka. Wszystko musi być mniejsze niż odległość między oczami zwierzęcia.

Dorosłe zwierzęta karm 3-4 razy w tygodniu tym, co zjedzą w kilka minut, a młode codziennie. Blisko spokrewniony *Varanus gilleni* łatwo tyje, więc nie przekarmiaj dorosłych osobników. Posypuj owady wapniem, a co drugi lub trzeci posiłek wapniem z witaminą D3. Gryzonie nie powinny stanowić podstawy diety i nie są potrzebne tak małemu zwierzęciu.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Varanus brevicauda jest mały, ale ma temperament prawdziwego warana. Syczy, rozdyma gardło i rzuca się, gdy czuje zagrożenie. Ugryzienia są słabe ze względu na rozmiar, ale pazury są ostre, a szybkie zwierzęta bywają trudne do utrzymania w dłoni. Dotykaj zwierzęcia jak najmniej, odczekaj kilka tygodni po zasiedleniu terrarium i niech kontakty będą krótkie. Gatunek żyje skrycie i woli przebywać w swoich korytarzach, więc słabo nadaje się dla hodowcy, który chce często oglądać zwierzę. Nigdy nie chwytaj za ogon.

Myj ręce przed i po kontakcie, ponieważ gady mogą być nosicielami salmonelli. Samce walczą w okresie godowym, stając na tylnych łapach i mocując się, dlatego trzymaj je osobno. W naturze gatunek jest samotniczy i najlepiej utrzymywać zwierzęta pojedynczo, także dlatego, że utrzymanie w parze nie jest udokumentowane.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

U *Varanus brevicauda* płci nie da się określić z zewnątrz. U waranów w ogóle pewne określenie płci wymaga lekarza weterynarii doświadczonego w leczeniu gadów oraz badania endoskopowego, a sonda nie działa, ponieważ samice mają kieszeń przypominającą kieszeń hemipenisa samca. Samce osiągają dojrzałość płciową przy długości od pyska do kloaki 7-8 cm i w wieku około 10 miesięcy, samice przy 8-9 cm i w wieku około 22 miesięcy.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja nie jest udokumentowana w niewoli. W naturze odbywa się we wrześniu i październiku, po okresie spoczynku zimowego, a w lutym jaja są już wyklute. Samce walczą o samice, mocując się na tylnych łapach. W suchych latach, gdy pokarmu jest mało, gatunek w naturze w ogóle się nie rozmnaża, więc należy liczyć się z tym, że zwierzę przystąpi do rozrodu tylko w bardzo dobrej kondycji. Kilkumiesięczny okres spoczynku zimowego z temperaturą niższą o 8-10 °C synchronizuje zwierzęta, tak jak u *Varanus gilleni*.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica *Varanus brevicauda* sama kopie norę na jaja, więc zapewnij jej głębokie, wilgotne miejsce do złożenia jaj: zamknięty pojemnik z co najmniej 15 cm wilgotnego piasku i otworem wejściowym. Zniesienie liczy 1-5 jaj, najczęściej 2-3, a największe zniesienia spotyka się na terenach przybrzeżnych. Samica może złożyć 3 zniesienia w ciągu sześciu tygodni. Postaw pojemnik w terrarium i w sezonie podawaj samicy dodatkowy pokarm i wapń. Samca należy przenieść, gdy samica jest bliska złożenia jaj. Samica, która kopie bez składania jaj lub staje się apatyczna, wymaga szybkiej wizyty u lekarza weterynarii.

INKUBACJA

Jaja przenosi się ostrożnie do inkubatora i układa w wilgotnym wermikulicie, bez obracania. Inkubacja trwa 70-100 dni, zależnie od temperatury. Inkubuj w 29-30 °C; w tej temperaturze jaja blisko spokrewnionego *Varanus gilleni* wykluwają się po 90-100 dniach. Utrzymuj podłoże wilgotne, ale nie mokre, i sprawdzaj, czy jaja nie pleśnieją.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode *Varanus brevicauda* mają 4-5 cm od pyska do kloaki, 8-10 cm długości całkowitej i ważą 1-3 g. Zapewnij im małe terrarium z ciepłym miejscem do wygrzewania, piaskiem do kopania i kryjówkami, a karm je codziennie najmniejszymi owadami posypanymi wapniem. W niewoli masa młodych może podwoić się w ciągu miesiąca. Sortuj je według wielkości, aby najmniejsze również dostawały pokarm.

Zdrowie i częste błędy

Varanus brevicauda jest odporny w naturze. Typowe problemy u małych waranów w niewoli to:

- Zbyt niska temperatura w miejscu do wygrzewania powoduje złe trawienie i brak apetytu. Mierz termometrem na podczerwień.
- Zbyt bliski kontakt ze źródłem ciepła bez osłony powoduje oparzenia.
- Otyłość, jeśli zwierzę jest karmione zbyt często.
- Niedobór wapnia z miękkimi szczękami i skrzywionymi kończynami, jeśli owady nie są posypywane wapniem, a oświetlenie jest zbyt słabe.
- Zakażenia salmonellą i pasożytami. Zawsze myj ręce.
- Wilgotne podłoże i słaba wentylacja powodują pleśń i problemy z drogami oddechowymi u gatunku pustynnego.

Zwierzęta w handlu: Australia nie zezwala na komercyjny eksport żywych zwierząt tego gatunku. Odnotowano międzynarodowy obrót zwierzętami z hodowli oraz dziko odłowionymi zwierzętami do badań, ale gatunek jest rzadko utrzymywany i rozmnażany. Do zwierzęcia oferowanego jako *V. brevicauda* należy więc podchodzić ze sceptycyzmem: żądaj dokumentacji pochodzenia i potwierdzenia gatunku, ponieważ można go pomylić z *Varanus sparnus*. Nowe zwierzęta zawsze trzymaj osobno przez co najmniej sześć tygodni, a badanie kału u lekarza weterynarii to dobry pomysł.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.